

حقوق متقابلۀ جامعه مسلمین

(۳)

همان طوری که يك نفر مسلمان با اقرار به توحید و رسالت پیغمبر اسلام از لحاظ جان و مال و آبرو مصونیت پیدا می کند که خون و مال و آبروی او محترم است در مقابل این امتیاز موظف بوظایفی است که بایستی انجام دهد.

در مرتبۀ اول خود داری از ارتکاب جرائم و گناه بزرگ و کوچک است که فرمود «المسلم من سلم المسلمون من یدیه ولسانه» مسلمان آنکس است که جامعه مسلمین از دست و زبان او در امان باشند.

قرآن مجید باین حقیقت تصریح نموده که «و نفس و ما سویها فانی ما فاجورها و تقویها قدا فلاح من زکیها و قد خاب من دسیها» سوگند به نفس و کسی که خلقت او را تعدیل نموده و کارهای بد و آنچه را که باید از آن پرهیز نماید با الهام فرموده؛ رستگار آنکس است که او را پاک نماید و بدبخت آنکس است که با خود خیانت کند.

ولکن برای پاره از کارها که دارای ضرر بسیار است برای اجتماع مانند جمیع قوانین موضوعه بشری مجازات معین شده و گذشته از اینکه آنها را گناه بزرگ معرفی کرده برای کسانی که مرتکب آن جرائم بشوند مجازات هم مقرر شده که باید بوسیله هیئت حاکمه اسلامی بمورد اجرا درآید مانند آدم کشی و زنا و لواط و دزدی و شرب خمر و آنچه از این قبیل است که در اسلام جرم شناخته شده و مرتکب آن مستوجب اعدام

وحد و تعزیر و یادیه میگردد .

ولیکن نسبت بوظائف بندگی که وسیله ارتباط انسان است با خدا و سایر مسلمین و برای تکامل جسم و روح از طرف خداوند تشریح شده بطور تفصیل برای هر کسی معلوم نیست و از این جهت اولین وظیفه که يك نفر مسلمان در مقابل اینکه از لحاظ جان و مال و آبرو مصونیت پیدا نموده بایستی انجام دهد علم و دانستن وظائف فردی و اجتماعی است و عبارت دیگر تعلیم اجباری است که پیغمبر اکرم فرمود « طلب العلم فریضة علی کل مسلم و مسلمة » که بر هر مرد و زن مسلمان واجب است که جوینای علم باشد و روزی که برای این موضوع معین شده از نظر سهولت برای عموم مسلمین روز جمعه است پیغمبر اکرم فرمود « اف لکل مسلم لایجعل فی کل جمعة یوماً یتفقه فیه امر دینه و یسأل عن دینه » در روایت کافی است « اف لرجل لایفرغ نفسه فی کل جمعة لامردینه فیتعاهده و یسئل عن دینه » وای بحال آن مردی که فارغ نکند خود را در هر روز جمعه که در آن روز بکار دین و سؤال از آن به پردازد .

همان طوری که افراد وابسته بهر حزب ناچار باید از مرام نامه حزب و آئین نامه های حزبی اطلاع پیدا کنند و رهبران احزاب در مرحله اول سعی می کنند که افراد را بمرام نامه حزبی و آئین نامه های آن آشنا سازند مسلمانان و رهبران آنها هم همین وظیفه را دارند .

ولی متأسفانه در اجتماع اسلامی هنوز این موضوع مورد توجه واقع نگردیده و با وجود ششصد میلیون مسلمان بطور مسلم میتوان گفت بسیاری از آنها از دین اسلام اطلاعی ندارند و از مرام اسلام و آئین نامه او و وظائف فردی و اجتماعی اسلام آگاه نیستند و تنها تحصیل علوم دینی منحصر است در هر يك از ممالک مسلمان نشین به يك عده مخصوص و بقیه مردم مسلمان از لحاظ اکثریت نادان و حتی در اصول دین هم مقلد می باشند با وجود آنکه در میانه آن ها بزرگ و مهندس و مردمان دانشمند در رشته دیگر علوم فراوان است و لکن در موضوعات دینی غالباً جاهل و نادان می باشند برای اینکه تصور می کنند علوم دینی مربوط به زندگی آنها نیست .

بدون تردید در هر اجتماعی وجود پزشک و مهندس لازم است و اسلام هم جلو گیری از دانستن آن ها ننموده و آنها را مایه فضیلت می داند و چنانچه کسی این نسبت را با اسلام بدهد یادشمن است و یابی اطلاع از حقایق اسلام .

ولکن سخن ما این است که آنچه برای هر مسلمانی اعم از شاه و وزیر و وکیل مجلس شوری و سنا و پزشک و مهندس و بازاری و خیابانی و کشاورز و کارگر لازم است واحدی از دانستن آن نمی تواند معذور باشد علم دین است تعجب این است که پاره برای پیشرفت مقصود خود فرمایش پیغمبر اکرم را که فرموده «طلب العلم فریضة علی کل مسلم و مسلمة» مورد استناد قرار داده و مردم را به تحصیل علوم غیر دین تشویق می کنند در صورتی که فرمایش پیغمبر اکرم و مقصود از علم در این روایت و سایر روایات علم دین است که تا حدی واجب است و آن کسی که جاهل باشد در مقابل خداوند گناه کار محسوب میشود و مقصود بطور مسلم این نیست که بر مسلمان واجب است علم حساب و هندسه و تاریخ و طب و فیزیک و شیمی یاد بگیرد و بهیچ وجه از علم دین اطلاعی نداشته باشد بر ای اینکه این مطلب با فرمایش بزرگان اسلام تأیید شده باشد لازم است به کلمات آنها استدلال کنیم :

علی ابن ابیطالب علیه السلام فرمود «و ما فرضه الله تعالی من الفرائض فی کتابه فدعائم الاسلام وهی خمس دعائم و علی هذه الفرائض بنی الاسلام فجعل سبحانه لكل فریضة من هذه الفرائض اربعة حدود لا یسع احد جهلها اولها الصلوة ثم الزکوة ثم الصیام ثم الحج ثم الولاية وهی خاتمها والحافضة لجمیع الفرائض والسنن» آنچه را که خداوند در کتاب خود واجب نموده ستون های اسلام هستند که آن ستون ها پنج است و بر این فرائض اسلام بنا شده است پس خداوند سبحانه برای هر یک از این واجبات چهار حد قرار داده که هیچ کس نمی تواند نسبت با آنها جاهل باشد اول آنها نماز است پس از آن زکوة پس از آن روزه پس از آن حج پس از آن مسئله ولایت است که تمامیت اینها و نگاهداری تمام فرائض و سنن مربوط به مسئله ولایت است .

در روایت دیگر از امام صادق علیه السلام است «انه سئل عن الدین الذی لا یقبل الله من العباد غیره و لا یعذرهم علی جهله فقال شهادة ان لا اله الا الله وان محمداً رسول الله و الصلوات

الخمس و صیام شهر رمضان والغسل من الجنابة و حج البيت و الاقرار بما جاء من عند الله جملة و الايتمام بائمة الحق من آل محمد .

سؤال شد از دینی که خداوند از بنده خود قبول نمی کند غیر او را و عذر آنها را در جهالت نمی پذیرد پس آن حضرت فرمود گواهی به وحدانیت خداوند و اینکه محمد ﷺ فرستاده خداست و نماز پنج گانه و روزه ماه رمضان و غسل از جنابت و حج خانه و اقرار اجمالی با آنچه از جانب خدا آمده و شناختن پیشوایان حقیقی را از آل محمد .

پس این وظیفه عمومی برای هر فرد مسلمان است که تا این حد از دین خود اطلاع داشته باشد و ندانی عذر محسوب نمی شود و مراتب بالاتر و رسیدن بمقام فقاہت اجباری نیست مگر بحد کفایت و کسانی که در رشته فقاہت وارد می شوند اگر چه عده اینها کم باشد ولی کافی است و این واجب کفائی را یکدسته هستند که انجام میدهند .

در صورتی که دکتورها و مهندسیں از لحاظ اکثریت از دین اسلام اطلاع کافی نداشته باشند از مردم بازار و خیابان و یا کشاورزان و رنجبران و سایر طبقات اجتماع چگونه می توان انتظار داشت که از مرام اسلام و آئین نامه آن بحد کافی مطلع باشند و تصور می کنند که در مقابل جامعه مسلمین و خدا با وجود اقرار با اسلام که موجب مصونیت جان و مال و آبروی آنها است مسئولیتی ندارند و بهیچ وجه خود را ملزم نمی دانند که تا حدی نسبت بدین اسلام باید اعمال باشند و حقانیت او را شخصاً بشناسند و علم نسبت بوظائف دینی که همان ستونهای اسلام است برای هر مسلمانی اجباری است و اگر باین وظیفه عمل نکنند در مقابل خداوند گناه کار بشمار می آیند .

بی جهت نیست که عموم مسلمانان نسبت بمجلات و تبلیغات و کتاب های دینی تا این درجه بی اعتنایی باشند که بهیچ وجه حاضر به خواندن و کمک کردن به آنها نیستند و سر مطلب همان است که علم و دانش نسبت بموضوعات دینی مورد توجه و علاقه عموم مسلمین نیست .

در صورتی که مجلات و روزنامه هایی که نه تنها برای آنها فایده ندارد بلکه از لحاظ اشاعه فحشاء و منکرات عامل مؤثری است هر قدر هم که از لحاظ قیمت گران باشد

خریداری می کنند.

پس بطور خلاصه اولین حقی که جامعه مسلمان نسبت به یک نفر مسلمان که یکی از افراد حزبی خدائی است پیدا می کند در مقابل آنکه مصونیت از لحاظ جان و مال و آبرو پیدا کرده آنست که باید بهرام اسلام و آئین نامه دینی خود عالم باشد.

از سخنان علمی (ع)

سزاوار است فخر نمودن . بملوهمت ؛ ووفای بعهده ، و مبالغه در کرم ، نه بر عادات زشت و استخوانهای پوسیده .

ایمان مرد شناخته میشود به تسلیم و ملازمت با طاعت خدا
عقل مرد شناخته میشود با آنچه بزبانش جاری میکند .
مال کم که کفایت امورات شخص را بنماید بهتر از مال زیادی که طغیان و نافرمانی بپار آورد .

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مرکز مطالعات و تحقیقات اجتماعی

مشترکین محترم تهران و تبریز

نمایندگان مادر آن شهرستان بشرح زیر میباشند تقاضا میکنیم وجه اشتراک خودتان را (آنهاییکه پرداخته اند) بایشان بپردازید دفتر مجله تهران - چهار بازار تجارخانه آقای کیوه چی تهران - خیابان شاه آباد کتابفروشی محمدی تهران - آخر بازار کفاشها فرشفروشی آقای حاجی صادق ناجی تبریز - بازار کفاشها کتابفروشی کیهان